

החלטת סגן הממונה על המשמעת – פסק דין

1. הנקבלת הינה תלמידת שנה ג' במשפטים. הקובלנה שהוגשה נגדה מתייחסת להתנהגותה בבחינה המסכמת בקורס "משבר האקלים וקיימות – מבט רב תחומי" שהתקיימה ב-9.2.22. קורס זה הוצע במסגרת כלל-אוניברסיטאית כחלק מהתכנית "כלים שלובים". לפי הנתען בכתב הקובלנה, עשתה הנקבלת שימוש בווטס' במהלך המבחן, עת שלחה צילום שאלה (screenshot) עם כיתוב תחתיה "?!". לפיכך נחשדה הנקבלת בעבירה של הונאה לפי סי' 29(3) ועבירה של הפרת הוראות בבחינה לפי סי' 29(4) לתקנון המשמעת – סטודנטים (תשס"ח).
2. בדיון הקראה שנערך ב-30.3.22 הודתה הנקבלת בביצוע עבירת ההפרה אך כפרה בביצוע עבירת ההונאה. אשר על כן, יוגבל הדיון לאישום בדבר הונאה.
3. כרקע לקובלנה יצוין כי הן הקורס והן הבחינה נערכו במתכונת אינטרנטית. טרם הבחינה, נשלחה הודעת דוא"ל למשתתפים ובה נכתב כדלקמן: "המבחן הוא עם חומר פתוח ועם אינטרנט פתוח. מותר לכם להיעזר בהרצאות הקורס, הסיכומים, המאמרים, ויקיפדיה, גוגל, וכל מקור מידע אחר. אסור בתכלית האיסור להיעזר באנשים אחרים, להעביר אליהם מידע או לקבל מהם מידע בדרכים ישירות או עקיפות (ואצאפ, כתיבה במסמך משותף, שיחת טלפון או כל דרך אחרת). כמו כן, בבקר המבחן נשלחה למשתתפי הקורס הודעה שכותרתה "המבחן היום – קראו בעיון" בה הודגש שנית כי "אנו חוזרים ומזכירים שהמבחן הוא עם חומר פתוח לגמרי – כולל גישה לאינטרנט. בה בעת, העברת מידע בין סטודנטים בקורס בזמן המבחן אסורה באיסור חמור. פתרו את המבחן בעצמכם בלי לסייע לאחרים ובלי להסתייע באחרים. חריגה משמעותית, במידה ותתגלה, תטופל בחומרה המירבית."
4. בנוסף, האפשרות לפתיחת טופס המבחן על מסך המחשב הותנתה במתן אישור דיגיטלי עיני הסטודנט למסמך שכותרתו 'הצהרה על טוהר הבחינות' לאמור: "בחינה זו הינה בחינת בית בה ניתן אמון מלא בסטודנט/ית. אני מתחייב/ת לשמור על טוהר הבחינה בהתאם לכללי המוסר בכלל והוראות האוניברסיטה בפרט. אני מודעת/לכך שהעתקה בבחינה או עזרה בהעתקה פוגעת פגיעה חמורה בטוהר הבחינות ומהוות עבירות אתיות. אני מצהיר/ה שאענה על שאלות הבחינה בכוחות עצמי בלבד וללא שימוש בחומר עזר אסור. האמור לעיל אינו גורע מחובות הסטודנט לפי תקנוני האוניברסיטה ובפרט תקנוני המשמעת. אני מאשר/ת את האמור לעיל."
5. בחקירתה של הנקבלת היא טענה כי בשיגור השאלה ברשת הווטס' לא ראתה משום "מעשה לא נכון כי מתחילת הסמסטר תלמידים משתפים פעולה בקבוצה". זאת ועוד, "שלחתי את ההודעה לא כדי להעתיק [אלא] רצייתי רק לברר אם השאלה מתייחסת לחומר הנלמד". על הטיעון השני חזר בא כוחה של הנקבלת במסגרת הסיכומים. מדבריו עולה שהנקבלת רצתה להקל על חבריה ועל עצמה ובחרה לצלם שאלה זו כדי לוודא שאכן מדובר בחומר שלא אמור היה להיות כלול בבחינה.
6. חרף זאת ובהפוך לתשובתה ב-5 הני"ל, מודה הנקבלת (עמ' 11 לדיון הוכחות) כי "אני יודעת שעשיתי משהו לא נכון ואנחנו במצבים מסוימים לא חושבים על דבר". את עשיית הי'משהו [ה]לא נכון היא תולה במחדלה המתייחס לאי-קריאת ההוראות; "ל[ו]ן הייתי יודעת שאסור להשתמש בווטס' בבחינה ולשאול שאלות פשוטות לא הייתי עושה את זה". מכאן עולה שלדעתה של הנקבלת מאחר ולכאורה אין איסור, אפשר להסיק שהכל כשר. דוגמה לכך בעמ' 7 לדיון הוכחות. במענה לשאלתו של הקובל: "האם נראה לך הגיוני שבזמן בחינה באוניברסיטה סטודנטים יכולים לשאול שאלות ולקבל תשובה. האם נתקלת בזה אי פעם? זה נראה לך תקין?" היא משיבה "לפי דעתי כאשר מדובר במבחן ללא השגחה ואין איסור, זה לא ברור". [הדגשה שלי]
7. כיצד יש אפוא לפרש את מעשה הנקבלת בהקשר של עבירת ההונאה הדורשת מעבר 'מעלי הרף הגבוה של 'ספק סביר'?
8. ראשית, במניין העילות המעלות חשד להונאה נמצא סי' 29.3.2 לאמור: "העברת מידע או ניסיון להעברת מידע בין נבחנים, או בין נבחנים לבין גורם חיצוני בשעת בחינה, בין בכתב, בין בעל פה ובין בכל אמצעי אחר, ובכלל זה, ומבלי לגרוע מהאמור, גם החזקה בהישג יד של מכשיר סלולארי או מכשיר אלקטרוני אחר המאפשר תקשורת". מכאן שעל פניו, אימוץ דווקני של לשון הסעיף פותח את הדלת להרשעה בעבירת ההונאה שכן אין ספק שהנקבלת ביקשה מידע מחבריה לבחינה

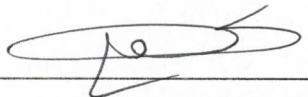
וכי בקשה זו אף מומשה באמצעות טלפון נייד שהיה בהישג ידה. ואולם שמא יחשב אימוצו הדווקני של סעיף זה כקריטריון הקובע לצורך הרשעה בעוון הונאה, יש להידרש לנסיבותיו של האירוע, כדי לעמוד על יסודות הכוונה והביצוע ומשמעויותיהם.

9. טוענת הנקבלת כי מטרת הווטס' היתה לברר אם מדובר בשאלה המתייחסת לחומר המבחן ולא דווקא כדי לחלץ תשובה נכונה. אמנם, בידי בית הדין אין כלים לרדת לנבכי דעתו של אדם, ולכן הכוונה שברקע למעשה - השגת טובת הנאה בצורת תוספת נקודות לציון הבחינה שלא כדין, מול קבלה תמימה למראה של מידע - עשויה לחסות מאחרי מסך הספק. אלא שמרחב הספק מתכווץ מאד נוכח ההצמדה של סימן השאלה לתמונת השאלה (screenshot). לו אכן היתה הנקבלת חפצה באמת ובתמים בתשובה לשאלתה, כל שעליה היה לעשות הוא לפנות למרצי הקורס. הם, ורק הם, מוסמכים לתת תשובה חד משמעית. אפילו לו היתה מנסחת במלים את אשר רצתה לטענתה לדעת, לדוגמה "האם ידוע למישהו אם שאלה זו מתייחסת למבחן?!", טקסט הדורש שניות ספורות לכתובתו, הייתי נוטה להקל, כפי שעשיתי בתיק ד-2022-27, ומסכים בדוחק לראות בהתנהגותה משום הפרה, בוטה אמנם, אך לא כזאת העולה כדי הונאה.

10. ואולם, הדרך בה בחרה הנקבלת לקבל את המידע מעידה, למיטב הבנתי, על קיומה של כוונה להונות אשר בסופו של דבר הוצאה אל הפועל. התרשמותי העמוקה היא כי אין מדובר בשאלה תמימה אלא ברצון להשיג מידע שלא כדין ובאופן שלא יותיר עקבות. במלים אחרות, הנקבלת נקטה במהלך מתעתע וערמומי; סימן השאלה הבודד היה אות ברור למי שרצה להבין ולסייע. וכך, משעמדה בפניה החלופה לסיים את המבחן בצורה הוגנת תוך 'הקרבת' שאלה אחת מתוך מניין ה-40 שבבחינה (גם אז יכולה היתה להגיש ערעור ואולי אף לזכות בנקודות כדין) או 'להרוויח' מעות בודדות' שלא כדין, בחרה הנקבלת בדרך הקלוקלת. דעתי מתחזקת אף יותר לנוכח התייחסותה לשאלה מה עושים כאשר לכאורה אין איסור מפורש. תשובתה לשאלה - [מצב] "לא ברור" - מלמדת, לדאבוני לב, על התעלמות (בלשון המעטה) מודעת, מכוונת ובוטה מהנורמות הבסיסיות ביותר של לימודים וחובות אקדמיים. כל זאת נוכח היותה סטודנטית למשפטים במרחק סמסטר אחד מסיום הלימודים וקבלת התואר.

11. לפיכך, אני מרשיע את הנקבלת בביצוע הונאה ע"פ ס' 29(3). ובעבירה, על פי הודאתה, על הוראות ע"פ ס' 29(4).

ניתן היום, 20.7.22, בהיעדר הצדדים

פרופ' אמי זאבי דביר

ס. הממונה על המשמעת - משפטים

החלטת סגן הממונה על המשמעת – גזר דין

1. הנקבלת הינה תלמידת שנה ג' במשפטים.
2. בתאריך ה-24.7.22 הורשעה הנקבלת בביצוע הונאה ע"פ ס' 29(3), ובעבירה, על פי הודאתה, על הוראות ע"פ ס' 29(4).
3. הרשעה בהונאה מחייבת סנקציה חריפה אך הנקבלת וסנגורה ניסו לשכנע כי לאור מכלול הנסיבות, היא ראויה להתחשבות מיוחדת.
4. לדאבוני אינני סבור כי יש להיעתר לבקשתם. מדובר בתלמידה אשר סיימה לא מכבר את שנת הלימודים השלישית במשפטים. היא היתה מודעת היטב לתנאי הבחינה, למידת האמון הרחבה ביותר שמורי הקורס העניקו לה, ולמשמעות חתימתה על תצהיר טוהר הבחינות אותו בחרה להפר.
5. בהתחשב בכלל הנסיבות, אני גוזר את דינה של הנקבלת כדלקמן:
 - א. פסילת רישומה של הנקבלת בקורס "משבר האקלים וקיימות – מבט רב תחומי" ופסילת ציונה בבחינה
 - ב. הרחקה לשני סמסטרים, א' ו-ב', של שנה"ל תשפ"ג
 - ב. הרחקה על תנאי לשני סמסטרים לתקופה של שנתיים מיום שובה ללימודים

גזר הדין יפורסם ללא שם הנקבלת.

ניתן היום, 4.8.22, בהיעדר הצדדים

פרופ' אמי זאבי דביר

ס. הממונה על המשמעת - משפטים